

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
AVOKATI I POPULLIT

Mekanizmi Kombëtar për Parandalimin e Torturës,
trajtimit ose dënimit të egër, çnjerëzor ose poshtërues

Adresa: Bulevardi: "Zhan D'Ark" Nr.2
Tiranë, Shqipëri

Tel/Fax: +355 4 2380 300/315
E-mail: ap@avokatipopullit.gov.al
www.avokatipopullit.gov.al

Nr. Prot.
Nr. Dok. 201900569/2

Tiranë ___/___/2019

Lënda: *Rekomandohet përmirësimi i kushteve dhe trajtimi i të dënuarve/paraburgosurve në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Peqin.*

Drejtuar : **Z. Agim ISMAILI**
Drejtor i Përgjithshëm i Burgjeve

TIRANË

Z. Emin SHPATA
Drejtor i Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale

PEQIN

Të nderuar Zotërinj,

Avokati i Popullit, në rolin e Mekanizmit Kombëtar për parandalimin e torturës, trajtimit ose dënimit të egër, çnjerëzor ose poshtërues, në vijim Mekanizmi Kombëtar¹, bazuar në nenin 19/1 të ligjit nr. 8454, datë 04.02.1999, "Për Avokatin e Popullit", i ndryshuar, kreu një inspektim në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Peqin më datë 05.04.2019, sipas një Plani Inspektimi të miratuar nga Avokati i Popullit. Në përbërje të grupit inspektues ishin z. Besnik Deda, z. Genci Tërpo dhe z. Alfred Koçobashi me detyrë Nd/komisionerë pranë këtij Mekanizmi.

Objektivi kryesor i kësaj vizite monitoruese ishte vlerësimi i kushteve të Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Peqin (IEVP), cilësia e trajtimit të të paraburgosurve brenda tij, si dhe masat e marra për zbatimin e rekomandimeve të Avokatit të Popullit të bëra gjatë inspektimeve të mëparshme. Vizita në këtë institucion u zhvillua në një frymë të mirë bashkëpunimi. Grupi i inspektimit të Avokatit të Popullit u takua fillimisht me drejtorin e institucionit z. Emin Shpata.

Nga ana e drejtuesit të këtij institucioni, grupit inspektues iu ofrua mundësia që të kishin akses në përputhje me Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve, për të kryer vizita në të gjithë ambientet që duhet të monitoronin, si dhe për zhvillimin e takimeve dhe intervistave konfidenciale me personat e dënuar/paraburgosur.

¹ Neni 74/1 i ligjit nr. 8328, datë 16.04.1998, "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve", i ndryshuar.

Institucioni i Avokatit të Popullit, pasi u njoh me konstatimet e grupit inspektues, ka të drejtën e detyrimit kushtetues dhe ligjor t'ju parashtrijë gjetjet e këtij inspektimi dhe të bëjë rekomandimet përkatëse.

Shënime të përgjithshme

Kjo ishte vizitë periodike monitoruese e Avokatit të Popullit në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Peqin për vitin 2019. Drejtori i institucionit z.Emin Shpata, pasi u njoh me planin e inspektimit, informoi lidhur me kushtet e trajtimit dhe situatën e respektimit të të drejtave të dënuarve/paraburgosurve në këtë institucion. Në vijim, grupi inspektues kërkoi nga shefat e sektorëve dhe të shërbimeve, vënien në dispozicion të kopjeve të dokumentacionit lidhur me organikën, programet vjetore të punës dhe aktivitetet e sektorit juridik, sektorit të kujdesit dhe shërbimit social, të shërbimit shëndetësor, sektorit të policisë, etj.

Grupi i inspektimit u informua se në bazë të Urdhrit të Ministrit të Drejtësisë nr.8927/1, datë 27.09.2018, *“Për klasifikimin e institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale”*, Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale Peqin është kategorizuar si burg i sigurisë së lartë, me një seksion sigurie të zakonshme dhe një seksion paraburgimi.

Struktura dhe organika e Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Peqin përbëhej nga 361 punonjës nga të cilët 50 ishin punonjës të administratës civile dhe 311 ishin punonjës të policisë së burgjeve. Aktualisht organika e institucionit ishte në tërësi e plotësuar, por shqetësuese ishte mungesa e 3 mjekëve të shërbimit shëndetësor, të cilët ishin të punësuar, por me kontrata pune me kohë jo të plotë. Po ashtu, ndihej dhe mungesa efektive e mjekut stomatolog, i cili për shkak të kryerjes të veprës penale ndodhej me masën e sigurisë “arrest shtëpie” dhe nuk ishte zëvendësuar me tjetër. Kjo situatë vijonte e tillë nga muaji Tetor i viti 2018.

Nga informacioni i grumbulluar, në ditën e inspektimit numri i personave që vuanin dënimin në këtë institucion ishte 548 të dënuar/paraburgosur nga 550 persona që ishte kapaciteti fizik i tij. Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale Peqin është i përbërë nga 4 seksione dhe konkretisht seksioni i sigurisë së lartë me 197 të dënuar, seksioni i sigurisë së zakonshme me 341 të dënuar, seksioni i të paraburgosurve me 10 persona, si dhe seksioni i kujdesit të veçantë (SKV) për akomodimin e personave me probleme të shëndetit mendor.

Nga vizita inspektuese u konstatua se të dënuar të moshës 18-21 vjeçare ishin 5 persona, të cilët mbaheshin në dhoma më vete sipas seksioneve. Gjithashtu, në këtë institucion ishin 35 persona me probleme të shëndetit mendor, të cilët trajtoheshin në 2 sektorët e kujdesit të veçantë (SKV) të krijuar njëri në seksionin e sigurisë të lartë dhe tjetri në SKV e seksionit të sigurisë të zakonshme.

Nisur nga problematika e konstatuara gjatë kësaj vizite monitoruese, informacionet e marra nga drejtori dhe stafi i institucionit, si dhe intervistave konfidenciale të zhvilluara me personat e privuar nga liria, rezultoi se, rekomandimet e Institucionit të Avokatit të Popullit nga inspektimi i mëparshëm ishin realizuar si më poshtë:

1. Ishte planifikuar në programin vjetor të punës së Drejtorisë të Policisë të Burgjeve, **përgatitja e projektit dhe ndjekia e realizimit të procedurave për sistemin e ri të kamerave në IEVP Peqin**, brenda tremujorit të parë të viti 2019.
2. Ishin marrë masa për **zbatimin e menjëhershëm të formularit tip të Protokollit të Stambollit për rastet e dhunës** nga stafi mjekësor, në Komisionin e Pritjes, me qëllim evidentimin e rasteve të dhunës në këtë institucion.
3. Ishte plotësuar **rekomandimi për lysterjen e qelive dhe dizinfektimin në tërësi të të gjitha ambienteve të regjimit të brendshëm**, me qëllim eliminimin e plotë të prezencës së insekteve të cilat janë burim epidemish.
4. Ishin marrë masa për **plotësimin e ambienteve të shërbimit shëndetësor me paisjet e nevojshme** për kryerjen e vizitave mjeksore në dhomën e mjekut, furnizimin e farmacisë me ilaçe, si dhe dhomën e shërbimit stomatologjik me instrumente e materiale dentare.

Ndërkohë që një pjesë e rekomandimeve të Avokatit të Popullit, nuk kishin gjetur zbatim dhe nuk ishin plotësuar. Më konkretisht:

1. Nuk ishte plotësuar **rekomandimi për plotësimin e stafit mjekësor sipas organikës me mjekë dhe stomatolog**, si dhe nuk ishte krijuar mundësia ligjore, për prezencën e një mjeku psikiatër të paktën një herë në muaj, me qëllim sigurimin e trajtimit të personave me Probleme të Shëndetit Mendor kundrejt specifikave medikale, si dhe për parandalimin në kohë të ecurisë së sëmundjeve të shëndetit mendor.
2. **Nuk ishte vënë në zbatim të plotë skema tre-palëshe e rimbursimit të ilaçeve** për të gjithë të dënuarit/paraburgosurit.
3. **Vazhonte problemi i mungesës së kontratave të shkruara për të dënuarit e punësuar**, me qëllim përfshirjen tyre në skemën e sigurimeve të Institutit të Sigurimeve Shoqërore si dhe shfrytëzimin e të gjitha hapësirave ligjore për ta përfshirë këtë kategori si fuqi punëtore me pagë dhe kontribute legjitime.
4. **Nuk ishte plotësuar rekomandimi për riparimin e dusheve në ambientet e përbashkëta** në të gjithë sektorët, pasi kjo ndikonte në çënimin e të drejtës të të dënuarve për larjen e trupit, sipas programit të regjimit ditor.
5. Në ambientin e veçimit/observimit u konstatuan, sikurse edhe në inspektimin e mëparshëm, **persona të dënuar që qëndronin të akomoduar në këto ambiente përtej afateve ligjore**, çka përbën në vetvete trajtim çnjerëzor dhe degradues të këtyre personave.
6. Nuk ishin plotësuar mjediset e punës të punonjësve të sektorit të kujdesit dhe shërbimit social, **kryesisht klasat e edukimit brenda në seksionet e institucionit**, me materiale dhe orendi të nevojshme, që ti shërbejnë riedukimit të të dënuarve/paraburgosurve.
7. Nuk ishte zbatuar rekomandimi për marrjen e masave **për mundësimin e kurseve profesionale** me qëllim rehabilitimin dhe riintegrimin e të paraburgosurve/dënuarve në jetën sociale.

Trajtimi i të dënuarve/paraburgosurve

Grupi i monitorimit kishte në objektin e punës së tij mbledhjen e informacionit lidhur me trajtimin e të paraburgosurve dhe të dënuarve, identifikimin e rasteve të përdorimit të forcës fizike tej kufijve të parashikuar me akte normative apo të presionit psikologjik ndaj kësaj kategorie, si edhe të rasteve të marrjes së masave disiplinore.

Nga informacioni i marrë nëpërmjet intervistimit në grup dhe më vete të të dënuarve/paraburgosurve, grupi i inspektimit nuk evidentoi raste apo pretendime për tejkalim të forcës fizike nga ana e punonjësve të policisë së burgjeve.

Grupi i inspektimit, inspektoi dhe plotësimin e kushteve materiale dhe të jetesës të të dënuarve/paraburgosurve në këtë institucion, duke u përqëndruar kryesisht te kushtet e banimit, veshjen, mbipopullimin në dhoma, higjienën personale, kushtet sanitare, cilësinë e përgatitjes dhe shpërndarjes në kohë të ushqimit, ndriçimi, ventilimi, ngrohja, ambientet e takimit me familjarët, komunikimi telefonik, dhe monitorimi me kamera i ambienteve të përcaktuara sipas skemës së sigurisë, etj.

Nga kqyrja e këtyre ambienteve dhe nga intervistat me personat e privuar nga liria, u konstatuan një sërë problematikash dhe ankesash që kishin të bënin me plotësimin e kushteve të përgjithshme të jetesës në institucion, sipas detyrimeve ligjore të përcaktuara në Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve dhe standarteve ndërkombëtare.

Një numër i konsiderueshëm i ankesave u ngritën për ambientet e përbashkëta të dusheve, të cilat ishin pothuajse jashtë funksionit. Përveç faktit që një dush ishte planifikuar mesatarisht për 20 të dënuar, kokat e dushit ishin të dëmtuara dhe gjendja teknike e mureve dhe pllakave në këto ambiente, ishin të amortizuara. Në këto kushte, pajisjet e dusheve si bolierët dhe kokat e dusheve, ishin siguruar nga vetë të dënuarit/paraburgosurit. Ndërkohë që dhe kushtet higjieno-sanitare të këtyre ambienteve nuk ishin të pastra. Ato nuk ishin të lyera dhe të dizinfektuara.

Kushtet e ambienteve të vuajtjes së dënimit ishin relativisht të mira. Por në disa dhoma, veçanërisht në ambjentet e paraburgimit dhe seksionin e sigurisë së zakonshme, kishin nevojë për riparime pasi kishin lagështirë dhe tualetet brenda dhomave kërkonin riparime për të garantuar higjienën e nevojshme.

Gjithashtu, ankesa kishte dhe për mosfunksionimin e sistemit qendror ngrohje/ftohje të ambienteve të banimit në këtë institucion, për t'iu përshtatur kushteve klimaterike. Në mungesë të tij, ngrohja/ftohja në dhoma kryhej me pajisje të siguruar nga vetë të dënuarit/paraburgosurit.

Ankesa kishte edhe për numrin e kufizuar të aktiviteteve rekreative në institucion, kryesisht nga të dënuarit e seksionit të sigurisë së lartë. Ata ngritën si shqetësim mungesën e aktiviteteve edukuese, por dhe të aktiviteteve kulturore dhe sportive. Ata ndjeheshin pothuajse të izoluar dhe i vetmi aktivitet për këtë kategori ishte orari i ajrimit.

Të dënuarit dhe të paraburgosurit e konsideronin shërbimi mjekësor në këtë institucion jo në nivelin e duhur dhe nuk ofrohej në kohë dhe në cilësi. Kjo situatë, kishte ardhur për shkak të mungesës së mjekëve, të cilët duhet të punonin me kohë të plotë.

Një grup tjetër ankesash kishin të bënin për moszbatimin e skemës së furnizimit me ilaçe, pasi të dënuarit e sëmurë nuk e merrnin këtë shërbim në kohën e duhur dhe për efekt shpejtësie ata i siguronin ilaçet nga familjarët e tyre.

Në ditën e monitorimit në ambjentet e izolimit ndodheshin 5 (pesë) persona me masë disiplinore, në përputhje me procedurat mbi zbatueshmërinë e ekzekutimit të tyre. Gjatë

intervistimit të tyre të dënuarit nuk shfaqën asnjë pretendim lidhur me ushtrim dhune, por 2 prej të dënuarve me masë disiplinore mbaheshin në këto ambiente, përtej afateve të përcaktuara nga Komisioni Disiplinor i këtij institucioni. Gjendja e tyre shëndetësore ishte konfirmuar nga mjeku i institucionit.

Institucioni Ekzekutimit të Vendimeve Penale Peqin kishte 1 dhomë veçimi me kapacitet për 2 persona, 4 dhoma observimi me kapacitet për 4 persona dhe 10 dhoma izolimi për personat e dënuar me masë disiplinore. Lidhur me kushtet në këto ambiente, grupi i inspektimit konstatoi se, ishin bërë disa ndryshime duke filluar nga lyerja e tyre dhe deri tek pajisja e të dënuarve me mjetet për mbajtjen e higjenes vetjake.

Masat mbrojtëse

Grupi monitorues vlerësoi dhe krahasoi me standardet ligjore masat mbrojtëse të përdorura në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Peqin. Sipas informacionit të marrë dhe nga verifikimi në vend i praktikave respektive, rezultoi se pranimi i të dënuarve në institucion bëhej duke respektuar standardet ligjore të parashikuara në aktet ligjore. Komisioni i pritjes së të dënuarve/paraburgosurve në institucion funksiononte sipas rregullave të përcaktuara në Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve.

Nga intervistat në grup dhe në privatësi me të dënuarit/paraburgosurit, u konstatua se nuk kishte raste të përdorimit të tepruar të forcës apo dhunës psikologjike nga ana e punonjësve të shërbimit të policisë së këtij institucioni dhe nuk kishte ankesa në drejtim të rasteve të torturës, trajtimit degradues e diskriminues, nga stafi i këtij institucioni.

Nga verifikimi dhe inspektimi i dokumentacioneve lidhur me sistemin e kërkesë/ankesave rezultoi se çdo gjë regjistrohej në regjistrin përkatës dhe protokollohej². Regjistrat mbaheshin nga sekretaria e institucionit.

Të dënuarit/paraburgosurit plotësonin një formular kërkesë/ankese dhe ia dorëzonin më pas punonjësit të sektorit të kujdesit dhe shërbimit social. Punonjësi i dërgonte ato brenda ditës në sekretarinë e institucionit ku protokolloheshin dhe pastaj i kalonin drejtorit të institucionit, i cili kthente përgjigje me shkrim apo i takonte vetë të dënuarit ose punonjësit e institucionit zhvillonin takimet sipas rasteve. Brenda në regjim kishte kuti postare ku mund të hidheshin ankesat/kërkesat nga të dënuarit/paraburgosurit drejtuar familjarëve të tyre apo institucioneve të tjera shtetërore.

Përsa i takon objektit të këtyre kërkesave, rezultoi se ato konsistonin në kërkimin për leje shpërblyese, takime me familjarë, kërkesë për dinamikën e vuajtjes së dënimit, kërkesë për takim me avokatët, vizitë në spital, transferim, punësim ose kërkesë për blerjen e pajisjeve si TV, frigorifer etj.

Grupi monitorues konstatoi se në ambientet e të dënuarve të këtij institucioni kishte mungesa të posterave për njohjen dhe informimin me të drejtat e tyre.

Në këtë institucion, sistemi i monitorimit të ambienteve me kamera ishte funksional, por për shkak të infrastrukturës të ndërtimit të godinave paraqiste probleme. Nga inspektimi

---

² Neni 49 i ligjit Nr. 8328 dt. 16.04.1998, "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve", i ndryshuar.

u konstatua se, hapësira e shkallëve zbritëse të katit të dytë të sektorëve të sigurisë së lartë dhe sigurisë së zakonshme për në ambientet e ajrimit, nuk ishte e monitoruar me kamera. Gjithashtu në ambientin e infermierisë ku mbahen personat e shtruar dhe në korridorin e dhomave të pacientëve, nuk kishte monitorim me kamera. Sipas informacionit të drejtuesit të institucionit, brenda tremujorit të parë të vitit 2019, ishte planifikuar kryerja e një investimi nga Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve, për instalimin e një sistemi të ri të kamerave për këtë institucion.

Theksojmë se mbikqyrja me kamera e të gjitha mjediseve në një IEVP, përveç atyre mjediseve ku çënohet privatësia, është vlerësuar nga ana e institucionit të Avokatit të Popullit, si një proces thelbësor për tre arsye:

Së pari, mbikqyrja me kamera ka një efekt parandalues për veprime të kundërligjeshme që mund të kryhen, si nga ana e të dënuarve, ashtu dhe nga vetë punonjësit e policisë së burgjeve.

Së dyti, mbikqyrja me kamera dokumenton shumicën e ngjarjeve brenda ambienteve të burgje dhe paraburgime, si dhe jep garanci për një gjykim objektiv dhe të paanshëm për masat disiplinore apo penale që duhet të merren ndaj individëve përgjegjës.

Së treti, dokumentimi filmik është një material mbi të cilin mund të konsultohen mjaft të dhëna apo pretendime për trajtimin e të dënuarve dhe mund të nxirren përfundime të vlefshme dhe të paanshme në rekomandimet apo raportet përkatëse që harton vetë Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve si dhe institucionet monitoruese të pavarura.

Për sa i përket ambienteve të tjera në rregjim, veç ambientit të dhomave të banimit, klasave, dhomave të edukimit, palestrave, ambienteve të përbashkëta për zhvillimin e aktiviteteve institucioni kishte 8 dhoma observimi/veçimi, për akomodimin e të dënuarve me konflikte në regjim të cilët nuk kishin gjetur ende përshtatshmëri.

Nga intervistimi i të dënuarve/paraburgosurve u kërkua prezenca më e madhe e punonjësve të sektorit juridik në lidhje me kërkesat për dhënien e konsulencave juridike, pasi një pjesë e tyre nuk kishin mundësi financiare për marrjen e avokatëve private. Ndaj ata kërkonin prezencë me të shpeshtë të punonjësve të sektorit juridik për të përmbushur brenda afateve ligjore kërkesat apo apelimet gjyqësore.

Takimet me familjarët në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Peqin zhvilloheshin rregullisht me 2 takime në javë. Në ambientin e takimeve të sigurisë së lartë dhe atij të sigurisë së zakonshme, për të dënuarit dhe familjarët e tyre, ishin krijuar dhoma për takime me nga 3 sportele për secilën, dhoma për takimet speciale të të dënuarve me bashkëshortet apo bashkëjetueset e tyre, si dhe dhoma për prindërimin në distancë.

Dhoma për prindërimin në distancë ishte e pajisur me tavolinë dhe karrige, ku të dënuarit/paraburgosurit qëndronin ulur, duke patur kontakte të drejtëpërdrejta me fëmijët e tyre. Gjatë takimeve respektohej privatësia dhe takimet zhvilloheshin pa barriera apo kufizime fizike.

Në këtë institucion kishte 75 persona të privuar nga liria në marrëdhënie pune. Këto shtetas kompesoheshin sipas skemës 3.9 ditë (heqje nga vuajtja e dënimit) pasi nuk aplikoheshin dhënia e një pagese konkrete në përputhje dhe në varësi të punës së kryer me

kompesim në vlerë monetare. Gjithashtu asnjë nga personat e punësuar nuk rezultonte i siguruar nga instancat përkatëse në (ISSH), pasi mungonin aktet nënligjore që rregullojnë marrëdhëniet e punës të dënuarve/paraburgosurve në institucionet penitenciare.

Punësimi i të paraburgosurve/dënuarve rregullohej sipas neneve 34,35, të ligjit nr. 8328 dt.16.04.1998, *“Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”*, i ndryshuar. Në nenin 34 të ligjit të cituar më sipër ndërmjet të tjerave parashikohet se: *“... Puna nuk ka karakter dënimi dhe shpërblehet sipas kritereve të përcaktuara me vendim të veçantë të Këshillit të Ministrave”*.

Megjithëse në nenin 76 të këtij ligji parashikohet miratimi nga Këshilli i Ministrave i akteve nënligjore në zbatim të tij brenda tre muajve nga hyrja në fuqi, deri më tani nuk është nxjerrë e miratuar VKM-ja lidhur me kriteret për shpërblimin e punës së të dënuarve dhe të paraburgosurve.

Avokati i Popullit thekson se puna dhe kriteret e shpërblimit duhet të parashikohen dhe rregullohen me Vendim të Këshillit të Ministrave, vendim i cili edhe pse tej çdo afati ligjor³, ka shumë vite që nuk është miratuar.

Kushtet materiale

Grupi i monitorimit, në fokus të vizitës së tij kishte edhe monitorimin e kushteve materiale në institucion, si kusht i rëndësishëm për respektimin e standardeve të jetesës të të dënuarve/paraburgosurve. Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale Peqin kishte një infrastrukturë të përgjithëshme funksionale me ndarje të rregullta të godinave dhe tërësia e masave të marra garantonin elementët e sigurisë.

Në seksionet e sigurisë së lartë, sigurisë së zakonshme, si dhe në seksionin e paraburgimit baza materiale ishte e plotësuar. Dhomat ishin të kompletuar me shtretër, pajisje dhe orenditë e nevojshme për jetesë. Dhomat e banimit kishin tualete brenda, por në disa dhoma u konstatua mungesa e dymave në këto ambiente. Për sa i përket dritës dhe ajrit, megjithëse shumica e dhomave ishin të vogla në kubaturë, nuk mungonte ajri dhe drita natyrale.

Në ambientet e banimit mjetet akomoduese si tavolinë dhe karrige, paraqiteshin në gjendje të mirë. Por, shtrojet ishin të vjetëruara, ndërsa batanijet dhe çarçafët një pjesë e konsideruar e të dënuarve ua siguronin familjarët e tyre. Dhomat kishin nevojë për lyerje dhe të dënuarit shfaqen ankesa lidhur me paisjen e tyre me produkte higjieno-sanitare dhe mjete pastrimi (kova, shtupa pastrimi, kosha plerash etj). Ata pohuan se nga institucioni jepej normativë mujore vetëm test larës dhe sapunë, dhe për pasojë ambientet e dhomave të dënuarve/paraburgosurve nuk ishin të pastra.

Në ambientin e paraburgimit në momentin e inspektimit, u konstatuan dhoma që mungonin pajisje si dollape për rroba. Në kushtet e mungesës së tyre të paraburgosurit i mbanin teshat në qese plastike ose në thes, kryesisht poshtë shtretërve. Edhe në këtë sektor gjendja e çarçafeve, jastëkëve, shtrojeve dhe shtretërve, linte për të dëshiruar. Prezenca e insekteve (furrtareve) ishte një problem në të gjithë institucionin. Korridoret në tërësi ishin

---

³ Nenet 76 dhe 77 të ligjit nr. 8328 dt. 16.04.1998, *“Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”*, i ndryshuar.

të pastra, por qelitë ishin të palyera. Të paraburgosurit shfaqën kryesisht të njëjtat ankesa për mosfurnizimin në sasi të mjaftueshme me produkte të higjenës së përbashkët dhe personale.

Ndriçimi artificial në dhoma realizohej me dritë llampa neoni. Kjo, përbente shqetësim për të dënuarit në periudhën e gjumit, pasi ndiçimi ishte i fortë dhe gjatë natës drita për arsye sigurie duhet të qëndrojë e hapur. Lidhur me këtë shqetësim, rekomandojmë që dritat e neonit të zëvendësohen me drita më të zbehta që siguria mos të cënohet, por dhe periudha e gjumit është një element i rëndësishëm për shëndetin e këtyre personave.

Godina e banimit të dënuarve të seksionit të sigurisë së lartë dhe seksionit të sigurisë së zakonshme përbëhej nga 4 sektorë. Në dhomat e banimit ishin akomoduar deri në 2, 4 dhe 6 persona, në maksimumin e kapacitetit të tyre. Ky rast përbën shkelje të standardit ligjor lidhur me sipërfaqen dhe kubaturën e banimit për një person⁴, si dhe është në kundërshtim me rekomandimet e bëra nga CPT për Shqipërinë.⁵

Theksojmë se Komiteti për Parandalimin e Torturës (CPT) shprehet se norma minimum e hapësirës për person, në institucione të tilla është 6 m² për dhomat për një person, dhe 4 m² kur në to sistemohen më shumë persona. Në këtë normë nuk mbahet parasysh sipërfaqja e tualetit, që mund të ndodhet brenda dhomës. Gjithashtu, sipas standardit të Komitetit për Parandalimin e Torturës, duhet respektuar dhe distanca ndërmjet mureve të dhomave, që duhet të jetë jo më pak se 2 m distancë ndërmjet mureve të dhomës dhe jo më pak se 2.5 m distancë nga dyshemeja me tavanin e dhomës.⁶

Dushet ishin të përbashkëta për çdo seksion. Në shumicën e rasteve të dënuarit larjen e trupit e kryenin në dhoma duke ngrohur ujin me pajisjet e siguruara nga vetë ata. Në ambientet e dusheve kishte lavamanë me katër ose pesë dushe, por funksional ishin një ose dy prej tyre. Në këto ambiente, vihej re prania e lagështirës, amortizimi i pllakave, si dhe mungesa të kokave të dusheve. Nga intervistat e kryera me të dënuarit në të gjitha sektorët u pohua se dushi realizohej përgjithësisht një herë në javë.

Furnizimi me ujë dhe energji elektrike e ambienteve në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Peqin, ngelet një problem serioz. Furnizimi me ujë të rrjedhshëm, sikurse u informuam, në këtë institucion vazhdonte të ishte me orar të reduktuar (dy orë, tre herë në ditë). Ndërsa furnizimi me energji elektrike kishte problem me linjën kryesore të furnizimit pasi ishte e dëmtuar. Ankesa kishte edhe në lidhje me mungesën e ujit të ngrohtë në dushet e përbashkëta, ku si rezultat i ngarkesës (mesatarisht 1 dush për 20 persona) mundësia e përdorimit të tyre nga të dënuarit dhe të paraburgosurit ishte e

---

⁴ Shiko nenin 30 pika 1 e VKM nr. 437, datë 20.05.2015 "Për miratimin e Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve".

⁵ Albania: Visit 1997 [par.127] Komiteti për Parandalimin e Torturës (CPT) pranë Këshillit të Europës me rastin e vizitës në Shqipëri, në vitin 1997, i ka rekomanduar autoriteteve Shqiptare:

"Të dënuarit/paraburgosurit të akomodohen në dhoma jo me pak se 22 m² në rastet kur vendosen 6 veta në dhomë dhe 10 m² në rastet kur vendosen 2 veta në dhomë. Gjithashtu, dhomat më të vogla se 6 m² nuk plotësojnë standardet minimale për një dhomë burgu dhe duhet të nxirren jashtë shërbimi.

⁶ Vendimi Nr.437, datë 20.05.2015 "Për miratimin e Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve", Neni 30 parashikon se: "Në vendosjen e të paraburgosurve apo të të dënuarve mbahen parasysh kushtet dhe mundësitë konkrete të çdo IEVP-je, por në çdo rast duke iu siguruar kubatura jo më pak se 9m³ dhe sipërfaqja e banimit jo më pak se 4m² për çdo person të paraburgosur apo të dënuar, dritare që mundësojnë ajrim të mjaftueshëm dhe ndriçim natyral normal për të lexuar e punuar".

pamjaftueshme, megjithëse ishin marrë masa që të realizohej dushi sipas një grafiku 2 herë në javë.

Ngrohja në dhoma në periudhën e dimrit realizohej më pajisjet e siguruar nga të dënuarit, pasi mungonte një sistem qëndror për ngrohje me kaldajë. Në ambientet e klasave dhe dhomat ku zhvilloheshin aktivitetet e përbashkëta, ngrohja mungonte.

Spektori i veçimit/observimit në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Peqin kishte 6 dhoma dhe 12 shtretër. Në sektorin e veçimit/observimit në ditën e inspektimit nuk gjendej asnjë person. Ndërsa në dhomat e izolimit ndodheshin 5 persona me masë disiplinore. Në sektorin e izolimit kishte 10 dhoma të pajisura me tualete brenda. Ky seksion kishte ambient ajrimi. Sikundër e theksuam, 2 nga këta persona qëndronin në këto ambiente jashtë çdo kriteri ligjor. Nga informacioni i drejtuesit të institucionit, këta persona qëndronin aty me dëshirën e tyre, për arsye të mospërshtatjes me ambientet dhe personat e tjerë të dënuar në regjim.

Në sektorin e sigurisë të lartë dhe të sigurisë të zakonshme kishte palestra, klasa dhe dhoma këshillimi. Kishte një sallë kompjuterësh dhe të gjithë kompjuterët ishin në gjendje funksionale. Palestrat ishin pajisur me mjete të sjella nga vetë të dënuarit. Aktivitetet sportive që zhvilloheshin në ambientet e ajrimit konsistonin kryesisht në futboll, volejball dhe lojëra tavoline, sipas programit të miratuar nga sektori i edukimit.

E drejta për ushtrimin e rriteve fetare, zbatohet rregullisht. Në këtë institucion ishin krijuar 2 ambiente kulturi, xhamia për besimtarët mysliman dhe kisha për besimtarët e krishterë. Këto ambiente ishin me hapsirë të bollshme, kishin ndriçim dhe ishin të pajisur me materialet e nevojshme. Këto rite kryheshin rregullisht sipas grafikut të miratuar nga drejtuesit të institucionit në bashkëpunim me përfaqësuesit e komuniteteve fetare të zonës.

Cilësia e ushqimit në institucion dhe shërbimi i vakteve gjatë ditës, ishte një nga aspektet që u monitorua gjatë vizitës inspektuese. Nga intervistat me të dënuarit/paraburgosurit kishte pretendime për cilësinë e keqe të ushqimit dhe mungesën e larmisë, por nga vizita në kuzhinën e institucionit rezultoi se ushqimi i përgatitur për vaktin e drekës ishte i cilësisë së kënaqshme dhe mjedisi ishte i lyster dhe i pastër. Normat e ushqimit dhe menuja ishin të afishuara në mur. Personeli i kuzhinës ishte i pajisur me uniformë dhe doreza pune, si dhe me librezë shëndetësore. Kampionet e ushqimit ndodheshin sipas vakteve në frigorifer, të mbyllur me çelës. Të sëmurët diabetik trajtoheshin me gatim të diferencuar, por grupi i inspektimit nuk konstatoi ruajtjen e kampioneve të ushqimit për këtë kategori. Kuzhina ishte e pajisur me aspiratorë, por nuk ishte në gjendje pune të plotë, për shkak të difekti teknik. Një problematikë tjetër, ishte dhe mungesa e ujit të ngrohtë në çezma, e nevojshme për larjen e enëve të kuzhinës, pasi bolieri që i furnizonte ishte djegur dhe nuk punonte. Përgjithësisht, kushtet e përgatitjes së ushqimit në ambientet e kuzhinës së institucionit, rezultuan në gjendje të mirë.

Në këtë institucion, funksiononte një lavanderi e cila dhe përdorej për të plotësuar nevojat e institucionit për larjen e teshave personale dhe kryesisht çarçafet dhe batanijet për të dënuarit/paraburgosurit. Nga 4 lavatriçe që ndodheshin në këtë ambient, vetëm 2 ishin në gjendje pune. Larja e teshave kryhej nga të dënuar të punësuar, pasi personeli ishte shkurtuar pas miratimit të organikës së re.

Regjimi dhe aktivitetet

Gjatë inspektimit u vu re se regjimi ditor në këtë institucion zhvillohej sipas orarit të veprimeve të miratuar nga drejtori i institucionit. Orari i veprimtarive ishte i njëjtë për të gjithë sektorët pavarësisht nga siguria që ata kishin dhe aktivitetet e zhvilluara.

Sipas programit të aktiviteteve, në ambientin e ajrimit zhvilloheshin kryesisht aktivitete të përbashkëta që përfitonin të dënuarit/paraburgosurit si ndeshje futbollit dhe volejbollit. Ndërsa, në dhoma dhe klasat e edukimit të dënuarit ndiqnin programet e televizorit, lojërat e tavolinës etj. Aktivitetet kryesore zhvilloheshin me rastin e festave e datave të rëndësishme ose festave fetare.

Në lidhje me orarin e ajrimit u konstatuan se ajrimi ditor zgjaste deri 3 (tre) orë dhe ky orar ishte edhe më i gjatë në periudhën e verës. Shumë prej të intervistuarve nëpër dhoma, të pyetur për aktivitetet apo programet që ata merrnin pjesë, kërkuan që aktivitetet e përbashkëta edukative ose sportive të jenë të larmishme, të kenë më shumë mjete dhe pajisje sportive në dispozicion të tyre, si dhe më shumë orë qëndrimi në ambientin e ajrimit.

Është për tu theksuar se një ndër qëllimet e institucioneve të mbyllura penitenciare është riintegrimi në shoqëri i personave, në momentin kur do të lënë burgun. Rregullorja Evropiane e Burgjeve parashikon se *“regjimi i ofruar për të gjithë të burgosurit përfshin një program të balancuar veprimtarish. Ky regjim u lejon të gjithë të burgosurve të kalojnë sa më shumë orë në ditë jashtë qelive të tyre, sipas nevojës për një nivel të përshatshëm të ndërveprimit njerëzor dhe shoqëror”*⁷.

E drejta për të mbajtur kontakte me familjarët dhe miqtë zbatohet përgjithësisht sipas rregullores. Takimet realizoheshin 4 herë në muaj, ndërsa telefonatat kryheshin 2 herë në javë, në përputhje me Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve. Takimi me familjarët zgjaste rreth 20 minuta.

Në lidhje me trajnimet profesionale në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Peqin, për periudhën e inspektimit, konstatuam se nuk ishte ofruar asnjë kurs profesional nga Qendra Rajonale e Formimit Profesional në Elbasan.

Librat që gjendeshin në inventarin e bibliotekës viheshin në dispozicion të të paraburgosurve apo të dënuarve për lexim sipas kërkesave. Një pjesë e të paraburgosurve dhe të dënuarve ishin regjistruar dhe kishin hapur kartelë personale nëpërmjet të cilës ata tërhiqnin dhe dorëzonin librat.

Gjatë vizitës në regjim grupi inspektues u shoqërua nga stafi i sektorit të kujdesit dhe shërbimit social i cili përbëhej nga 8 punonjës social, ndër ta 2 psikologë. Për sa i përket mbështetjes psiko-sociale që merrnin të burgosurit, u konstatua se aktivitetet që ofroheshin ishin të pakta në raport me numrin e personave dhe përbëheshin kryesisht nga diskutimet në grup për tema sociale dhe këshillime në klasa. Sipas stafit të institucionit, të paraburgosurit dhe të dënuarit regjistroheshin në disa aktivitete, por jo gjithmonë i frekuentonin ato. Aktivitetet kulturore të organizuara nga vetë institucioni në bashkëpunim me Qendra Kulturore Rajonale, ishte pothuajse inekzistente.

---

⁷ Rregullorja e Evropiane e Burgjeve Pika25.1 dhe 25.2; <http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/PRISONS/EPR/EPR-Albanian.pdf>

Dosjet psiko-sociale të të paraburgosurve/dënuarve të moshës 18-21 vjeç ishin të gjitha të plotësuara dhe të freskuara me përmbledhjet nga takimet e fundit me to. Një problem që ishte evident për sektorin e kujdesit social ishte mungesa materialeve dhe mjeteve të veçanta brenda në seksione për punën individuale dhe në grup me të dënuarit/paraburgosurit, mungesë që ndikon në mënyrë të vecantë impaktin e punës së stafit psikosocial me të dënuarit.

Në përfundim të vizitës, grupi inspektues u njoh me dokumentacionet e këtij sektori, mbi aktivitetet dhe programet vjetore dhe mujore që zbatoheshin në institucion si dhe shqyrtoi me zgjedhje disa dosje psiko-sociale të të paraburgosurve/dënuarve, kopje të të cilave u administruan nga grupi i inspektimit.

Shërbimi mjekësor

Gjatë vizitës në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Peqin, si dhe nga intervistat me të dënuarit, u konstatuan problematika lidhur me shërbimin shëndetësor. Ankesat konsistonin kryesisht në mungesën e mjekut me kohë të plotë, vonesat në përgjigjen për kryerjen e vizitave mjeksore, si dhe disa mungesa në medikamente të cilat shpesh mbuloheshin me kontributet e sjelljes nga familjet e tyre.

Skema e rimbursimit të ilaçeve nuk funksiononte njësoj për të gjithë personat që vuanin dënimin në këtë institucion. Të dënuarit ishin të pajisur me librezat shëndetësore, ndërsa të paraburgosurit kishin vështirësi për zbatimin e kësaj skeme, për shkak të vonesave në plotësimin e dokumentacionit të dosjeve personale.

Organika e sektorit shëndetësor përbëhej nga 10 punonjës, prej të cilëve 3(tre) mjekë, 1 (një) stomatolog, 1(një) ndihmës mjek/farmacist, 1(një) laborant dhe 4 ndihmësmjekë. Nga intervistat me të dënuarit problematika më shqetësuese ishte mungesa e mjekut me kohë të plotë, pasi të 3 mjekët që kryenin këtë detyrë ishin me kontrata me kohë të pjesshme. Ata kryenin vizitat, sipas orareve të parashikuar në kontratat me institucionin, por nuk ishin prezent kur kishte shqetësime për shëndetin nga të dënuarit. Mungesa e mjekut me kohë të plotë, kishte sjellë për pasojë vonesa të përgjigjeve ndaj kërkesave për vizita mjeksore, si dhe për konsultat jashtë institucionit me mjekë specialiste në spitalin e rrethit.

Mungesa e mjekut me kohë të plotë ka një ndikim të drejtpërdrejtë në cilësinë dhe mbulimin e shërbimit shëndetësor dhe për shmangien e situatave të tilla, duhen marrë masa të menjëhershme për plotësimin e stafit pasi mund të ketë raste urgjente të cilat personeli i mesëm shëndetësor nuk mund t'i përballojë.

Në të njëjtën kohë, fakti që mjeku është i pranishëm në këtë institucion vetëm pjesërisht gjatë ditës dhe më pas, vetëm në kushte të domosdoshmërisë njoftohet ndihma urgjente mjeksore, shkakton në mënyrë të drejtpërdrejtë shkeljen e të drejtës për qasje deri te mjeku nga ana e personave të dënuar apo të paraburgosur, gjë që interpretuar dhe në qëndrimet e KPT (CPT) parashikon që: *“Derisa qëndrojnë në burg, personave të dënuar duhet tu mundësohet qasja deri te mjeku në çdo kohë, pa marrë parasysh faktin e regjimit të burgosjes së tyre” dhe se “shërbimi shëndetësor duhet të organizohet në atë mënyrë, që do të mundësojë që kërkesat për konsultime mjeksore të ofrohen pa zgjatje të pa nevojshme”.*

Shërbimin stomatologjik gjithashtu ishte pothuajse inekzistent, për mungesë të mjekut stomatolog, i cili siç e kemi lartpërmendur, për shkak të kryerjes së veprës penale, ishte dhënë masa e sigurisë “arrest në shtëpi”, prej 7 muajsh. Për çdo nevojë të dënuarit/paraburgosurit dërgoheshin jashtë institucionit në klinika private. Kjo situatë ishte shqetësuese edhe për drejtuesit e institucionit, pasi shërbimi stomatologjik jo vetëm nuk sigurohej në kohë për të dënuarit/paraburgosurit, por sipas nevojave të të dënuarve, institucioni ishte i detyruar ti dërgonte të sëmurët në klinika private të zonës. Kjo praktikë, kishte rritur në mënyrë fiktive kostot për sigurinë e shoqërimit të këtyre personave, si dhe kostot ekonomike për lëvizjen e tyre me mjetet e institucionit.

Në këtë aspekt, është për tu theksuar Rregullorja Evropiane e Burgjeve e cila shprehet se: *“Autoritetet e burgut ruajnë shëndetin e të gjithë të burgosurve që janë në kujdesin e tyre. Shërbimet mjekësore në burg organizohen në bashkëpunim të ngushtë me administrimin shëndetësor të komunitetit ose të shtetit. Të burgosurit i ofrohen shërbimet mjekësore, kirurgjike dhe psikiatrike, duke përfshirë dhe ato shërbime që janë të disponueshme në komunitet”*⁸.

Shërbimi shëndetësor në këtë institucion ofrohej në një ambient të veçantë i cili shërbente si spital. Aty kishte 4 dhoma të cilat akomodonin të dënuarit, që ishin të shtruar me probleme të shëndetit, sipas rekomandimit të mjekut. Po ashtu, institucioni kishte 2 seksione të kujdesit të veçantë (SKV), një ishte në seksionin e sigurisë të lartë dhe një në seksionin e sigurisë të zakonshme. Kushte e përgjithshme në këto ambiente ishin të mira. Dhomat e pacientëve mbaheshin të pastra e me rregull nga personeli sanitar i stafit shëndetësor. Institucioni ishte i paisur me një Ambulance. Të sëmurët në seksionin e kujdesit të veçantë (SKV) të sigurisë të zakonshme ngrinin shqetësimin se në këto ambiente qëndronin persona që nuk ishin pajisur me kartela dhe pa rekomandimin e mjekut. Kapaciteti i Seksionit të Kujdesit të Veçantë ishte për 20 të sëmurë ku 9 prej tyre (sipas ankesave) ishin pa asnjë rekomandim të mjekut, por ishin me dijeninë e personelit të shërbimit të policisë të regjimit të brendshëm.

Dhoma e mjekut, dhoma e stomatologut dhe farmacisë ishin të rregullta dhe të mirëmbajtura. Dhoma e stomatologut ishte e pajisur me unit, autoklavë, të cilat funksiononin mirë, por mungonin materialet dhe instrumentet dentare dhe kryesisht materialet për riparime.

Skema e medikamenteve të rimbursueshme funksiononte konform Marrëveshjes Trepalëshe (Drejtor i I EVP – DRSKSH - Depo Farmaceutike). Lidhur me medikamentet të cilat nuk janë pjesë e Skemës së Rimbursueshme, institucioni e kryente blerjen e tyre përmes fondit të posaçëm për rastet në fjalë.

Nga këqyrja e dokumentacionit të stafit mjekësor, në veçanti ai i mjekut, u konstatua ekzistenca e një regjistri vizitash themeltar, regjistri i të sëmurëve kronike, si dhe regjistri për konsultat që mbahen jashtë institucionit. Të gjithë formatet e kontrollit mjekësor ishin të mbajtura me rregull, po ashtu edhe regjistrat e informacionit 24 orësh të infermierëve. Por mungonte formulari tip konform Protokollit të Stambollit me të dhënat specifike (shenja dhune, fraktura faciale, fraktura gjymtyrësh, shputa duarsh dhe këmbësh) për

---

⁸ Rregullorja Evropiane e Burgjeve, pika 39, 40.1, 40.5;

rastet kur Komisioni i Pritjes dhe kryesisht mjeku konstaton shenja dhune të dukshme apo të deklaruara nga vetë i paraburgosuri/dënuari.

Gjithashtu ky institucion referuar numrit të lartë të personave me probleme të shëndetit mendor, e vuan prezencën e një mjeku psikiatër për vizita periodike. Duke marrë shkas nga numri i lartë i të sëmurëve, specifika institucionale dhe dinamika e lartë e problematikave tek të paraburgosurit/dënuarit lidhur me gjendjen e tyre emocionale apo problemet e mbartura gjatë vuajtjes së dënimit në një kohe relativisht të gjatë, prezenca e psikiatrit ishte e domosdoshme pasi mund të ndihmojë në parandalimin e agravimit të gjendjes të shëndetit të tyre mendor. KY shërbim mundësohet vetëm në Institucionin e Veçantë Shëndetësor të Burgjeve (IVSHB) Tiranë, ndërkohë që Spitali Psikiatrik Elbasan, si spitali më i afërt, mund ta mundësojë këtë shërbim përmes një marrëveshjeje ndër-institucionale.

Në fund të vizitës, grupi i inspektimit zhvilloi një takim përmbyllës me drejtorin e e Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Peqin, me të cilin u biseduan të gjitha problematikat e hasura gjatë inspektimit, për të cilat drejtuesi i këtij institucioni i vlerësoi dhe u angazhua se, në bashkëpunim me stafin do të ndërmerrnin masat e menjëhershme për t'i zgjidhur çështjet që i përkisnin detyrave dhe përgjegjësi të tij institucionale të ngarkuar me ligj.

Për sa më sipër, bazuar në pikën 3, të nenit 63 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, ku parashikohet se: *“Avokati i Popullit ka të drejtë të bëjë rekomandime dhe të propozojë masa kur vëren shkelje të të drejtave dhe lirive të njeriut nga administrata publike”*; nenit 21/b të Ligjit Nr. 8454 dt. 04.02.1999 *“Për Avokatin e Popullit”*, i ndryshuar, ku parashikohet se: *“Avokati i Popullit paraqet rekomandime për vënien në vend të së drejtës së shkelur tek organi administrativ, që, sipas tij ka shkaktuar shkelje të të drejtave dhe lirive”*, nenin 74/1, pika “b”, të Ligjit Nr. 9888 dt. 10.03.2008, *“Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin Nr. 8328 dt. 16.04.1998 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim”*, ku ndë të tjera parashikohet se: *“Avokati i Popullit nëpërmjet Mekanizmit Kombëtar për Parandalimin e Torturës ka këto kompetenca: b) paraqet rekomandime për organet përkatëse, me qëllim që të përmirësohet trajtimi dhe kushtet e individëve që u është hequr liria dhe të parandalohet tortura dhe trajtimi ose dënimi i egër, çnjerëzor dhe poshtërues”*, referuar gjithashtu neneve 24, 26, 27, 28,33, 35, 41, 39 dhe 42 të Ligjit Nr. 8328 dt. 16.04.1998 *“Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve dhe të paraburgosurve”*, i ndryshuar, si dhe pikave 22, 23, 24, 26, 27, 29, 32, 59 dhe 57 të Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve, miratuar me Vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 303, datë 25.3.2009, i ndryshuar,

REKOMANDOJMË :

1. Marrjen e masave të menjëhershme për plotësimin e organikës të institucionit me 3 mjekë të përgjithshëm dhe mjek stomatolog me kohë të plotë, për t’ju përgjigjur nevojave dhe kërkesave të të dënuarve/paraburgosurve për vizita mjeksore dhe ofrimin e një shërbimi shëndetësor sa më cilësor.
2. Marrjen e masave të menjëhershme për nënshkrimin e një marrëveshjeje të Institucionit me Spitalin Psikiatrik Elbasan, për prezencën e një mjeku psikiatër të paktën një herë në muaj, me qëllim trajtimin mjeksor të personave me probleme të shëndetit mendor kundrejt specifikave mjeksore, si dhe për parandalimin në kohë të ecurisë së sëmundjeve të shëndetit mendor.

3. Marrjen e masave të nevojshme për vënien në zbatim të plotë të skemës tre-palëshe të rimbursimit të ilaçeve për të gjithë të dënuar/paraburgosurit
4. Marrjen e masave të menjëhershme për riparimin e kokave të dusheve në ambientet e përbashkëta, zëvendësimin e bolierëve të prishur, si dhe ndërrimin e pllakave të amortizuara.
5. Marrjen e masave të menjëhershme për transferimin në sektorë të personave të dënuar që qëndronin të akomoduar në ambientet e izolimit përtej afateve ligjore, çka përbën në vetvete trajtim çnjerëzor dhe degradues të këtyre personave.
6. Marrjen e masave të menjëhershme për të plotësuar mjediset e punës të punonjësve të sektorit të kujdesit dhe shërbimit social, kryesisht klasat e edukimit brenda në seksionet e institucionit, me materiale dhe orendi të nevojshme, që ti shërbejnë riedukimit të të dënuarve/paraburgosurve.
7. Marrjen e masave për mundësimin e kurseve profesionale në bashkëpunim me Qendrën e Formimit Profesional, me qëllim rehabilitimin dhe riintegrimin e të paraburgosurve/dënuarve në jetën sociale.
8. Marrjen e masave të menjëhershme për përfshirjen në programet vjetore të punës së sektorit të kujdesit dhe shërbimit social, rritja e larmisë të aktiviteteve kulturore dhe sportive me qëndra kulturore rajonale.
9. Marrjen e masave për zëvendësimin në dhomat e banimit të të dënuarve të dritave të neonit me drita më të zbehta, për të garantuar gjatë natës elementët e sigurisë, por dhe gjumin si një element i rëndësishëm për shëndetin e këtyre personave.
10. Marrjen e masave për rregullimin e situatës së shpërblimit për punën e kryer të të dënuarve/paraburgosurve, sipas dispozitave të nenit 34 dhe 35 të Ligjit nr. 8328 datë 16.04.1998, “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”, i ndryshuar.

Në përputhje me nenin 22, të Ligjit Nr.8454 date 4.02.1999 “Për Avokatin e Popullit”, i ndryshuar, të na vini në dijeni për qëndrimin tuaj ndaj këtij rekomandimi, brenda afatit ligjor.

Duke besuar në mirëkuptimin dhe bashkëpunimin tuaj,

KOMISIONERI

Ermonela XHAFJA

Konceptoi: Besnik Deda

Dakortësoi: Genci Tërpo
Alfred Koçobashi